

Podsumowanie projektu wdrażającego Almę i Primo VE

Bogusława Macheta
Kierownik Zespołu ds. Wdrożenia
Platformy Usług Bibliotecznych
w AGH
Biblioteka Główna AGH

„Dobra wieść” o pozytywnym wyniku oceny wniosku AGH o przyłączenie do zintegrowanego systemu zarządzania zasobami bibliotek w ramach projektu Biblioteki Narodowej, dotarła do Biblioteki Głównej 29 maja 2023 roku. Wraz z czterema innymi bibliotekami: Polskiej Akademii Umiejętności, Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie, Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi oraz Biblioteką Narodowego Instytutu Kultury i Dziedzictwa Wsi, które zostały wybrane w tej samej edycji konkursu, zostaliśmy przydzieleni do trzeciej fali projektu OMNIS2, która miała zakończyć się wdrożeniem systemu Alma 19 listopada 2024 roku.

Od września 2023 roku rozpoczął się dla nas okres wyťažonej pracy. Początkowo były to spotkania online z zespołem Biblioteki Narodowej (BN), podczas których byliśmy wprowadzani w zagadnienia związane z czekającym nas projektem i omawialiśmy swoje potrzeby, które następnie zostały zapisane w formularzu implementacyjnym. Także w tym okresie zespół katalogujący bibliotek AGH podjął współpracę z BN w zakresie tłumaczenia haseł języka KABA na deskryptory BN (DBN), tworzenia nowych deskryptorów, a potem także rekordów bibliograficznych. Odbiliśmy też pierwsze szkolenia z zasad katalogowania różnego rodzaju dokumentów zgodnie z wytycznymi Biblioteki Narodowej oraz w zakresie użytkowania systemu Alma i wyszukiwarki Primo. Na koniec przeprowadzony został próbny eksport danych bibliograficznych i ich wstępna deduplikacja przez BN. W styczniu 2024 roku rozpoczęły się dodatkowo spotkania z zespołem projektowym Aleph Polska, który prowadził wdrożenie z ramienia firmy Ex Libris. Spotkania z zespołem odbywały się regularnie do końca projektu. We wtorki były to spotkania grupowe dla wszystkich pięciu bibliotek, podsumowujące szkolenia i poświęcone zagadnieniom organizacyjnym wspólnym dla całej grupy. Łącznie było ich 33. W środy odbywaliśmy spotkania indywidualne z dedykowanym 3-osobowym zespołem specjalistów, który wspierał nas w konfiguracji i rozwiązywaniu problemów, na jakie napotykaliliśmy podczas naszego wdrożenia. Łącznie odbyło się 48 takich spotkań. W fazie wstępnej (tak zwany OnBoarding) przedstawiono nam dokładny kalendarz wdroże-

nia, omówiono poszczególne kroki i wymagania związane z projektem, a także oczekiwania w stosunku do biblioteki wdrażającej. Zapoznano nas też z platformą Basecamp, która odtąd służyła do komunikacji i wymiany informacji wszystkim uczestnikom projektu.

Samo wdrożenie obejmowało 3 etapy. Pierwszym było przygotowanie do testowego ładowania danych i uzyskania wersji implementacyjnej systemu Alma, zawierającej zmigrowane dane. Był to okres intensywnego poznawania systemu i pierwszych eksperymentów w domyślnym środowisku testowym Almy (Sandbox). Do naszych zadań należało oglądanie filmów szkoleniowych przygotowanych przez Ex Libris, odtwarzanie pokazanych czynności w naszej „piaskownicy” i zgłaszanie pytań i wątpliwości, które następnie były omawiane w trakcie wspólnych spotkań podsumowujących.

Był to także okres przygotowywania formularzy migracyjnych, czyli rozważania sposobu przeniesienia danych ze starego systemu bibliotecznego VTLIS/VIRTUA tak, aby jak najlepiej służyły w nowym. Dla wyjaśnienia należy dodać, iż mieliśmy tylko jedną możliwość sprawdzenia, gdyż przewidziane było tylko jedno ładowanie testowe naszych danych. Pod czujnym okiem zespołu Aleph Polska przygotowywaliśmy wstępną konfigurację, która miała być wprowadzona do wersji implementacyjnej. Nie było to łatwe, gdyż na tym etapie nasza znajomość systemu była jeszcze bardzo niska. Na koniec wykonaliśmy eksport danych i z niepokojem oczekiwaliśmy na wynik migracji.

Po uzyskaniu wersji testowej, wstępnie skonfigurowanej i wypełnionej naszymi danymi, mogliśmy przystąpić do właściwych testów. Kolejne pięć miesięcy można określić jako właściwe osvajanie systemu i odkrywanie jego możliwości. Przede wszystkim staraliśmy się przenieść do Almy procesy biblioteczne, które opisywaliśmy w fazie wstępnej projektu, jednocześnie optymalizując je – tam gdzie system dawał lepsze narzędzia, zaś tam, gdzie przeniesienie nie było możliwe – projektując je od nowa. Testowaliśmy też nowe funkcjonalności, czyli gromadzenie zasobów, zarządzanie źródłami elektronicznymi, wypożyczalnię międzybiblioteczną. Pracowaliśmy nad

integracją systemu Alma z systemami zewnętrznymi (RFID, SSO, HAN), które miały później z nim współdziałać.

Dopracowywaliśmy konfigurację systemu, która miała zostać przeniesiona do wersji produkcyjnej. Dzięki temu, że wcześniej uzyskaliśmy wymagane certyfikaty administratorów mogliśmy większość konfiguracji wykonywać samodzielnie.

Wiele czasu przeznaczaliśmy na to, aby jak najlepiej przygotować interfejs dla naszych czytelników: multiwyszukiwarkę Primo VE, a także zestaw informacji, instrukcji i filmów szkoleniowych, które miały ułatwić poruszanie się w nowym środowisku. Stan przygotowań oraz nasze umiejętności w posługiwaniu się systemem kilkakrotnie były poddane weryfikacji. Niedługo po uzyskaniu wersji implementacyjnej odbyły się warsztaty online, a na zakończenie etapu testowania – jednodniowe warsztaty live, kiedy w obecności zespołu wdrożeniowego Aleph Polska pracownicy Biblioteki Głównej oraz wybranych bibliotek wydziałowych mieli zaprezentować „drogę książki” w systemie Alma: od jej zakupu po udostępnienie czytelnikowi. Niezależnie od Aleph Polska nasze ustawienia zostały sprawdzone przez kierownika zespołu BN pod kątem wymagań i oczekiwań Biblioteki Narodowej.

W październiku scenariusz z ładowania testowego został powtórzony z pewnymi modyfikacjami. Najpierw przekazaliśmy dane bibliograficzne Bibliotece Narodowej do deduplikacji. Pod koniec miesiąca odbył się eksport pozostałych danych (egzemplarze, czytelnicy, wypożyczenia, opłaty). Na trzy dni przed ostatecznym uruchomieniem systemu w wersji produkcyjnej (Go-Live) zaktualizowane zostały dane związane z udostępnianiem (konta czytelników, wypożyczenia, opłaty). Biblioteki AGH wstrzymały wtedy obsługę czytelników od 14 listopada 2024 roku, a stary system został zamknięty.

Gotowy, działający system Alma w wersji produkcyjnej został przekazany 20 listopada 2024 roku, ale zamknięcie bibliotek AGH zostało przedłużone o tydzień, aby pracownicy mogli wykonać niezbędne prace porządkowe w systemie, dokończyć aktywację źródeł elektronicznych, a także sprawdzić poprawność działania serwisów typu RFID, HAN, SSO.

System Alma wraz z wyszukiwarką Primo został udostępniony czytelnikom bibliotek AGH 27 listopada 2024 roku i od tej pory działa bez przeszkód. W trakcie projektu musieliśmy stawić czoła wielu wyzwaniom. Jedne wynikały z cech nowego systemu, czyli na przykład przepływu pracy, których nie było w zintegrowanych systemach bibliotecznych starszej generacji, czy regulaminy i polityka udostępniania oparte na zupełnie innej „filozofii” niż w dotychczas znanych nam systemach. Inne

wynikały z chęci przeniesienia do Almy i objęcia jej działaniem procesów oraz zasobów funkcjonujących dotychczas poza systemem bibliotecznym (gromadzenie, zarządzanie e-zasobami, wypożyczalnia międzybiblioteczna). Spora grupa wiązała się z koniecznością modyfikacji dotychczasowych nawyków i przyzwyczajeń, co jest naturalną konsekwencją każdej zmiany systemu i na ogół wymaga czasu.

Oddzielną grupę stanowiły integracje z innymi systemami, takimi jak RFID, SSO, HAN, przygotowanie e-płatności czy synchronizacja danych czytelników AGH z systemami uczelnianymi. Każda z tych integracji była wyzwaniem samym w sobie, a także wymagała współpracy z partnerami zewnętrznymi.

Wreszcie były to wyzwania związane z procesem migracji. Niezależnie od zagadnień związanych z odpowiednim przygotowaniem danych z dotychczasowego systemu Biblioteki Głównej VTLS/VIRTUA pojawiła się sprawa przyłączenia do Almy katalogu Biblioteki Wydziałowej WIMiR, która dotychczas pracowała w osobnym systemie PATRON. Pierwotnie jej dane miały być traktowane oddzielnie, jednak po przeprowadzeniu analizy zawartości katalogu została podjęta decyzja o scaleniu danych z WIMiR w taki sposób, aby można je było przekazać w sposób jednolity z danymi pobranymi z katalogu VTLS/VIRTUA. Zarówno rekordy bibliograficzne, jak i konta czytelników zostały poddane wewnętrznej deduplikacji.

W przypadku rekordów bibliograficznych opisy pokrywające się w obu katalogach zostały odpowiednio zmapowane (utworzona została tabela identyfikatorów z obu systemów), natomiast opisy z WIMiR, których nie było w katalogu VTLS/VIRTUA zostały wprowadzone do tego katalogu w wyniku kopiowania z katalogów centralnych lub utworzone od nowa. W przypadku czasopism w systemie VTLS/VIRTUA dodane zostały zasoby

Zespół wdrożeniowy AGH

fot. J. Rzepczyński

Ostateczny sukces jest niewątpliwie efektem wyjątkowej pracy i zaangażowania ludzi biorących udział w projekcie. Nasz wyjątkowy zespół wdrożeniowy, który został powołany w początkowej fazie projektu, był odpowiedzialny za realizację poszczególnych grup zadań wynikających z procesu implementacji systemu, takich jak gromadzenie, katalogowanie, udostępnianie, listy/wydruki/maile, raporty, Primo VE, zasoby elektroniczne, wypożyczalnia międzybiblioteczna.

dla biblioteki WIMiR. Analogicznie wyglądało scalenie baz czytelników. W przypadku, gdy czytelnik WIMiR był także zapisany w systemie BG, pracownicy Oddziału Udostępniania Zbiorów (OUZ) modyfikowali jego dane w ten sposób, aby mógł korzystać zarówno z systemu PATRON, jak i VTLS/VIRTUA, czyli otrzymywał numer karty z WIMiR, natomiast pozostałym czytelnikom WIMiR, nieposiadającym jeszcze konta w VTLS/VIRTUA zakładano takie konta.

Scalenie danych WIMiR odbywało się siłami BG i oznaczało dodatkową pracę dla Oddziału Organizacji Zasobów Bibliotecznych (OOZB) oraz Oddziału Udostępniania Zbiorów (OUZ). Stanowiło to też dodatkową komplikację dla zespołu przygotowującego dane. Przez cały czas trwania projektu trzeba było uzupełniać dane, które pojawiły się pomiędzy eksportami (nowe nabytki, nowe konta czytelników), a także szczególnie czuwać nad spójnością danych przed ostatecznym ładowaniem.

Przechodząc do podsumowania projektu wdrażającego system Alma wraz z wyszukiwarką Primo VE, należy powiedzieć, że mamy wiele powodów do satysfakcji, a wręcz dumy. Przede wszystkim wdrożyliśmy Almę kompleksowo, czego nie udało się dokonać wielu innym bibliotekom przed nami. Objęliśmy systemem wszystkie procesy biblioteczne: od gromadzenia przez opracowanie i udostępnianie, po statystyki, a także różne typy zbiorów (fizyczne i elektroniczne). Przeszkoliliśmy cały zespół BG i bibliotek wydziałowych AGH. Udostępniliśmy czytelnikom kompletny i dopracowany interfejs Primo wraz z zestawem instrukcji i materiałów szkoleniowych.

Udało nam się przeprowadzić integrację kont czytelników AGH z systemami uczelnianymi, co powinno zostać pozytywnie odebrane przez naszych użytkowników. Czytelnik w Primo VE loguje się do swojego konta bibliotecznego podobnie jak do innych usług AGH, przez uczelniany system uwierzytelniania (SSO). Logowanie do źródeł elektronicznych również zostało zmienione na SSO, więc dla zalogowanego czytelnika przeszukującego katalog uwierzytelnianie na platformach źródeł elektronicznych jest transparentne (nie wymaga dodatkowego logowania). Gotowy jest też system e-płatności, który pozwala dokonywać optat za przenieśnięcie książek, a docelowo pozwoli czytelnikom rozliczać się online z bibliotekami AGH także w odniesieniu do innych usług takich jak usługi skanowania, drukowania czy zleconych kwerend informacyjnych. Trwają intensywne prace nad integracją konta bibliotecznego z kontami Studenta oraz Pracownika w AGH.

Po przyłączeniu zasobów WIMiR obecnie wszystkie biblioteki AGH znajdują się w jednym systemie, co stanowi dobry punkt wyjścia do ujednoczenia ser-

wisów bibliotecznych i utworzenia jednolitej sieci biblioteczno-informacyjnej w całej uczelni.

Przeprowadziliśmy testy i uruchomiliśmy funkcjonalność wypożyczalni międzybibliotecznej w oparciu o profil ISO, który działa w Strefie Sieci Alma, umożliwiając zautomatyzowanie procesu wymiany międzybibliotecznej.

Niełatwa decyzja o zakończeniu współpracy z katalogiem NUKAT z końcem 2023 roku i rozpoczęcie katalogowania w systemie Alma według zasad Biblioteki Narodowej dało pracownikom katalogującym BG czas na bardzo dobre opanowanie nowych reguł. Zdobyta dzięki temu biegłość i doświadczenie pozwoliły im na aktywne włączenie się w proces rozwijania połączonych katalogów oraz bazy Deskryptorów Biblioteki Narodowej.

Ostateczny sukces jest niewątpliwie efektem wyjątkowej pracy i zaangażowania ludzi biorących udział w projekcie. Nasz wyjątkowy zespół wdrożeniowy, który został powołany w początkowej fazie projektu, był odpowiedzialny za realizację poszczególnych grup zadań wynikających z procesu implementacji systemu, takich jak gromadzenie, katalogowanie, udostępnianie, listy/wydruki/maile, raporty, Primo VE, zasoby elektroniczne, wypożyczalnia międzybiblioteczna. W jego skład weszli pracownicy Biblioteki Głównej (25 osób) oraz przedstawiciele trzech bibliotek wydziałowych, które udostępniły swoje zbiory w systemie bibliotecznym: WIMiR, WZ i WILiGZ (3 osoby). Faktycznie jednak w realizację projektu było zaangażowanych znacznie więcej osób.

Członkowie zespołu podeszli do nowego systemu z wielką otwartością, starając się go zrozumieć i dzięki temu maksymalnie wykorzystać jego możliwości. Pracowali z wielką pasją i oddaniem, wykazywali się inicjatywą, nie ograniczając się wyłącznie do przypisanego im zakresu, ale wspólnie poszukując najlepszych rozwiązań.

Wspólna praca, obok wzmoczonego wysiłku intelektualnego i frustracji (kiedy coś działało niezgodnie z oczekiwaniami), dostarczyła także wielu pozytywnych emocji. Radość pojawiała się w chwilach, kiedy udało się rozwiązać problem albo opanować nową funkcjonalność. Satysfakcja – kiedy początkowe uczucie zagubienia zastąpiło poczucie swobody w poruszaniu się po systemie i kontroli nad dziejącymi się w nim procesami. Nasze wysiłki były wspierane przez zespół projektowy Aleph Polska, a także zespół BN, na których pomoc i radę mogliśmy liczyć w trakcie trwania całego projektu.

Wszystko to złożyło się na ostateczny sukces, który został doceniony przez innych. Nasze wdrożenie zostało wyróżnione i – jako referencyjne – uznane za najlepsze wdrożenie roku, zarówno przez Bibliotekę Narodową, jak i zespół wdrożeniowy Aleph Polska.